
Notiser

MEDISINSK NYTT

RAGNHILD ØRSTAVIK

Email: ragnhild.orstavik@fhi.no

Tidsskriftet

RAGNHILD ØRSTAVIK

Email: ragnhild.orstavik@fhi.no

Tidsskriftet

RAGNHILD ØRSTAVIK

Email: ragnhild.orstavik@fhi.no

Tidsskriftet

KJETIL SØREIDE

Email: ksoreide@mac.com

Tidsskriftet

KJETIL SØREIDE

Email: ksoreide@mac.com

Tidsskriftet

KJETIL SØREIDE

Email: ksoreide@mac.com

Tidsskriftet

KJETIL SØREIDE

Email: ksoreide@mac.com

Tidsskriftet

ÅSLAUG HELLAND

Email: ahelland@ulrik.uio.no

Tidsskriftet

Lav fødselsvekt gir økt risiko for depresjon

Hos jenter med lav fødselsvekt er det en sterkt økt risiko for utvikling av depresjon i puberteten. Det viser en oppfølgingsstudie fra USA (Arch Gen Psychiatry 2007; 64: 338 – 44). Men risikoen var bare økt dersom de også fylte kriteriene for én eller flere andre miljøfaktorer, som fattigdom, overvekt eller endret familiestruktur. Forskerne fulgte opp nesten 1 500 personer av begge kjønn gjennom barne- og ungdomsårene. De fant ingen sammenheng mellom lav fødselsvekt og depresjon hos gutter.

Interaksjonen mellom fødselsvekt og miljøfaktorer kan tyde på at ugunstige forhold i fosterlivet øker sårbarheten for senere depresjon. Hormonelle eller sosiale endringer i puberteten kan være årsaker til at dette bare gjelder jenter.

Enkel screening for nyresykdom

Kronisk nyresykdom er relativt vanlig, det er lett å diagnostisere – men forblir likevel ofte uoppdaget. Amerikanske forskere har derfor utviklet et screeningverktøy basert på data fra over 8 000 deltakere i nasjonale helseundersøkelser (Arch Intern Med 2007; 167: 374 – 81).

Av ni vanlige risikofaktorer, bl.a. høy alder, hypertensjon og diabetes, satte forskerne grensen for videre undersøkelser ved fire eller mer. Da ligger risikoen for kronisk nyresykdom på omkring 20 %. Screeninginstrumentet har høy sensitivitet, men lav spesifisitet, nettopp fordi det er enkelt og rimelig å fastslå diagnosen.

Mer om alkohol og brystkreft

Resultater fra den store amerikanske studien av kvinners helse (The Women's Health Study) bekrefter at det er en positiv assosiasjon mellom alkoholkonsum og risiko for brystkreft (Am J Epidemiol 2007; 165: 667 – 76).

Kvinner som drakk én alkoholenhet daglig (10 g), hadde omkring 10 % økt risiko, mens de som drakk tre enheter eller mer, hadde omkring 40 % økt risiko for brystkreft.

Resultatene tyder på at alkohol bare er forbundet med østrogen- og progesteronreseptorpositiv brystkreft. Dermed støttes hypotesen om en direkte effekt mediert gjennom kvinnelige kjønnshormoner.

Oftere sepsis og høyere dødelighet om vinteren

Sesongvariasjoner i forekomsten av sepsis er lite undersøkt. I en stor studie fra USA for perioden 1979 – 2003 fant man at insidensen steg signifikant – fra 42 til 49 per 100 000 – fra høsten til vinteren (17 % økning) (Crit Care Med 2007; 35: 410 – 5). Samme signifikante stigning ble funnet for alvorlig sepsis. Forskjellen var størst for sepsis med utgangspunkt i luftveiene og falt til en viss grad sammen med sesongvariasjon av virusinfeksjoner.

Til tross for lik alvorlighetsgrad var det 13 % flere som døde om vinteren enn om sommeren ($p < 0,05$). Sesongvariasjonene var også geografisk forskjellige, med størst variasjon nordøst i USA. Mekanismene bak funnene må undersøkes, konkluderer forfatterne.

Uspesifikke abdominalsmerter hos kvinner

Uspesifikke abdominalsmerter er en hyppig innleggesdiagnose. Spesielt hos kvinner gjøres laparoskopi tidlig for å avklare årsak. I en italiensk randomisert studie med 104 kvinner i alderen 13 – 45 år ble det ikke påvist noen klar gevinst av tidlig laparoskopi sammenliknet med klinisk observasjon (Ann Surg 2006; 244: 881 – 6).

Diagnosen ble fastsatt under sykehusoppholdet for 84 % av de laparoskoperte, mot for 45 % av de observerte. Nær 40 % av de observerte ble operert under oppholdet grunnet forverret klinisk bilde. Tre måneder etter utskrivning var det signifikant mer magesmerter i observasjonsgruppen enn i den andre gruppen (52 % mot 20 %), men denne forskjellen var ikke signifikant etter 12 måneder (26 % mot 16 %) og reduserte således gevinsten av laparoskopi.

Bør små abdominale aortaaneurismer behandles?

Det er usikkert om små abdominale aortaaneurismer (≤ 55 mm) bør behandles eller ikke. Randomiserte studier har vist at endovaskulær behandling er bedre enn åpen kirurgi. I en landsomfattende australsk studie ble 478 pasienter behandlet med endovaskulær teknikk fulgt opp i 3,2 år (median) (Ann Surg 2007; 245: 326 – 33).

98 % av behandlingene ble ansett å være teknisk vellykket utført. Operasjonsmortaliteten var på 1,1 %. En tredel fikk postoperative komplikasjoner. Treårs- og femårsoverlevelsen var på henholdsvis 84 % og

52 %. Etter tre år trengte 11 % ny intervensjon, og hos 15 % fortsatte aneurismet å vokse betydelig. Utbredt bruk av endovaskulær behandling av små abdominale aortaaneurismer kan ikke anbefales, konkluderer forfatterne.

Egenrespirasjon eller intubasjon for premature?

Bør ekstremt premature barn behandles med skånsom eller mer aggressiv resuscitering (Acta Paediatr 2007; 96: 10 – 6)? Dette spørsmålet ble undersøkt i en studie av barn som var født før 28. svangerskapsuke i Boston (n = 70) og i Stockholm (n = 102). Barna ble sammenliknet med henblikk på valg av resuscitering og forskjell i lungefunksjon ved utskrivning eller etter 40 uker.

I Stockholm ble CPAP-behandling brukt hos 56 % i føderommet, og 22 % trengte intubering eller mekanisk ventilasjon i første leveuke. I Boston ble CPAP-behandling brukt mye sjeldnere i løpet av de første leveukene, mens alle barn ble intubert.

Det viste seg imidlertid at det ikke var forskjell mellom gruppene, verken i dødelighet eller i moderat til alvorlig grad av lungesykdom, men bruk av oksygenstøtte var hyppigere i Boston-gruppen. Trass i like resultater antyder forfatterne at reduksjon i gjennomsnittlig luftveistrykk og ventilerings samt mindre morbiditet ved bruk av CPAP-behandling kan ha effekt på langtidsresultatene.

Genuttrykk for påvisning av lungekreft?

Lungekreft har dårlig prognose, og dette skyldes delvis at sykdommen oppdages sent. Forskere har nå analysert histologisk normalt epitel fra de store luftveiene, samlet ved bronkoskopisk undersøkelse fra personer som røyker (Nat Med 2007; 13: 361 – 6).

Ved å bruke mikromatriseteknologi har forskningsgruppen sammenliknet genuttrykk fra røykere med og røykere uten lungekreft. De fant at 80 gener kunne skille de to gruppene, og kaller det en «80-genbiomarkør» for påvisning av lungekreft. Sensitivitet og spesifisitet var på henholdsvis 80 % og 84 %. Kombinert med cytologisk undersøkelse steg sensitiviteten og den negative prediktive verdi til 95 %.

Tankene vandrer når hjernen hviler

Det er et velkjent fenomen at tankene har en tendens til å vandre når hjernen ikke utsettes for spesielle krav til tankevirksomhet. Det er imidlertid lite kjent hvordan den arbeider under slike forhold.

Amerikanske og skotske forskere har tatt MR-bilder av hjernen mens personer var uvirksomme, utførte velkjente handlinger eller startet opp med nye oppgaver (Science 2007; 315: 393 – 5). Det ble observert en økende aktivitet i

standardnettverket i kortikale områder med økende grad av fri tankevirksomhet. I tillegg ble det påvist individuelle forskjeller i tilbøyeligheten til å la tankene vandre.

Et uavklart spørsmål er om det å la tankene vandre har en funksjon – enten som beredskap for å løse andre oppgaver, som grunnlag for å løse flere oppgaver samtidig eller for å knytte opplevelser sammen.

Publisert: 19. april 2007. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 26. mars 2026.